

Vlaanderen
is diervriendelijk

Huisdierwijzer labryntvissen

 Anabantoidei

**DEPARTEMENT
OMGEVING**

vlaanderen.be/huisdierinfo

////////////////////////////////////

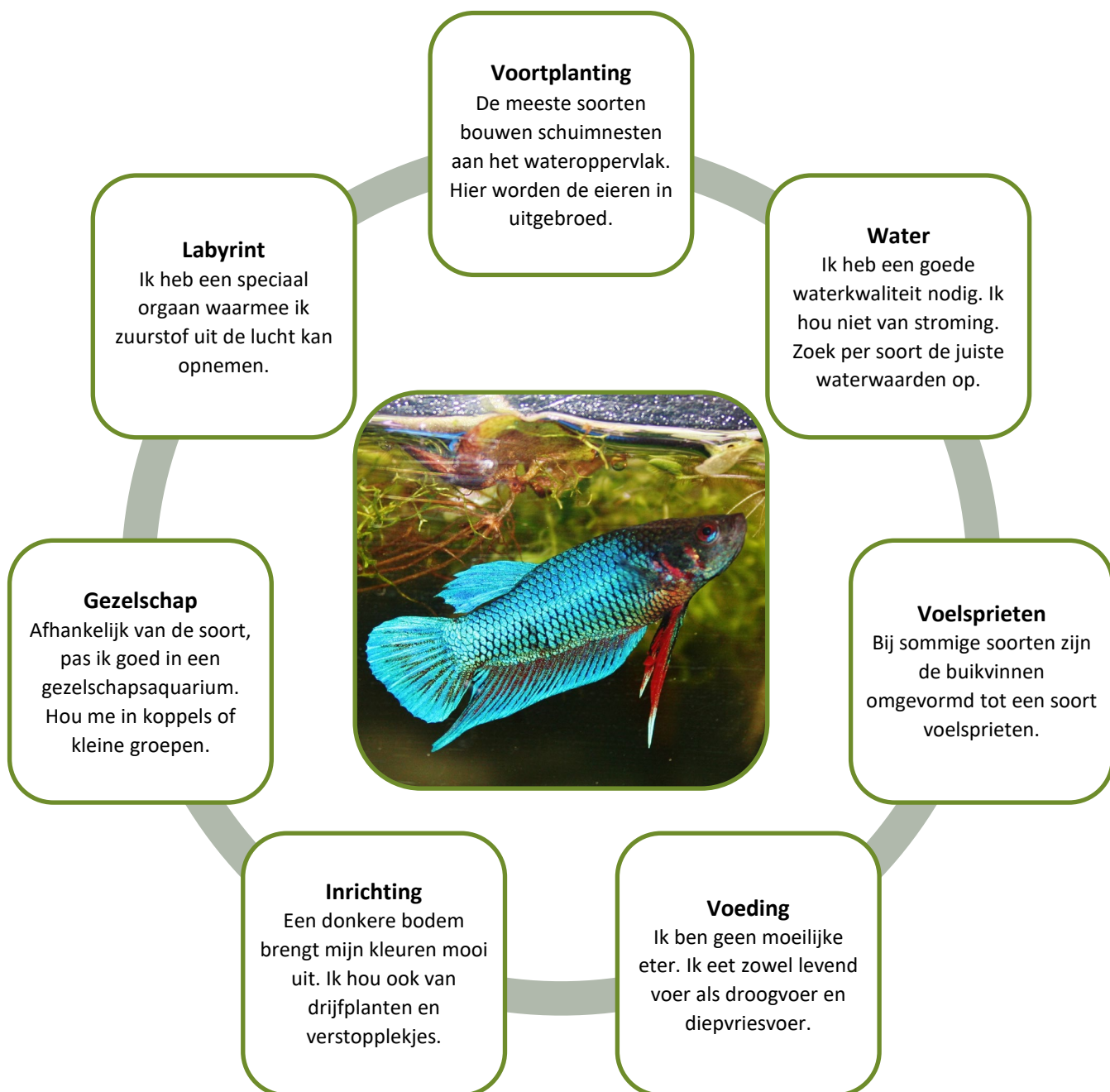
HUISDIERWIJZER: LABYRINTVISSEN

////////////////////////////////////

INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Populaire soorten	4
2.2.1	<i>Trichogaster trichopterus</i> (blauwe goerami, blauwe spat, marmergoerami)	4
2.2.2	<i>Trichogaster chuna</i> (syn. <i>Trichopodus chuna</i> , <i>Trichopodus sota</i> , <i>Colisa sota</i> , <i>Colisa chuna</i> ; honinggoerami)	5
2.2.3	<i>Trichogaster lalius</i> (syn. <i>Colisa lalius</i> , <i>Colisa lalia</i> ; dwerggoerami)	5
2.2.4	<i>Helostoma temminckii</i> (zoenvis)	5
2.2.5	<i>Macropodus opercularis</i> (paradijsvis)	5
2.2.6	<i>Betta splendens</i> (Siamese kempvis)	6
3	Huisvesting en verzorging	6
3.1	Huisvesting	6
3.1.1	Gezelschap	6
3.1.2	Water	6
3.1.3	Bodembedekking	7
3.1.4	Verwarming	7
3.1.5	Filter	7
3.2	Voeding	7
3.3	Verzorging	7
4	Gedrag en omgang met het dier	8
5	Gezondheid	8
5.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	8
5.1.1	Schuimnestbouwers	9
5.1.2	Muilbroeders	9
5.1.3	Vrijleggers	9
5.1.4	Opkweek van de jongen	9
5.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	9
6	Aankoop of adoptie	11
7	Kosten	11

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

2.1 ALGEMEEN

Labyrintvissen zijn zoetwatervissen die zeer geliefd zijn in de aquariumwereld. Ze hebben vaak schitterende kleuren, het voortplantingsgedrag is fascinerend en veel soorten zijn prima geschikt voor het gezelschapsaquarium. Ze behoren tot de onderorde van de *Anabantoidei*.

De labyrintvissen komen vooral in Azië voor, maar ook in Afrika leven enkele soorten. Ze leven vooral in stilstaande of zeer zwak stromende wateren, die vaak zuurstofarm, troebel en vervuild zijn. Ze kunnen in deze omstandigheden overleven door een speciaal orgaan, het labyrint. Het labyrint bevindt zich boven de kieuwholte en bestaat uit huidplooien met een zeer dicht bloedvatennetwerk. Via deze weg kunnen deze vissen aan het wateroppervlak zuurstof uit de lucht opnemen. De vissen halen dan ook regelmatig adem aan het wateroppervlak, want hun kieuwen halen niet voldoende zuurstof uit het water. Ze leven meestal in ondiepe wateren, waar ze snel naar de oppervlakte kunnen. Labyrintvissen kunnen afhankelijk van de soort 3 tot 16 jaar oud worden.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (dieren)		
Stam	<i>Chordata</i> (chordadieren)		
Klasse	<i>Actinopteri</i> (straalvinnigen)		
Subdivisie	<i>Percomorphaceae</i>		
Orde	<i>Anabantiformes</i> (labyrintvisachtigen)		
Onderorde	<i>Anabantoidei</i> (labyrintvisverwanten)		
Familie	<i>Anabantidae</i> (klimbaarzen)	<i>Helostomatidae</i> (zoenvissen)	<i>Osphronemidae</i> (labyrintvissen)

2.2 POPULAIRE SOORTEN

2.2.1 *Trichogaster trichopterus* (blauwe goerami, blauwe spat, marmergoerami)

Deze soort wordt tot 12 cm lang en kan in een aquarium van minstens 100 cm gehouden worden bij een temperatuur van 22 tot 27 °C. Hij zwemt in de middelste en bovenste waterlagen. Een licht zure tot neutrale pH-waarde en zacht tot hard water zijn gewenst. Zorg voor veel beplanting en drijfplanten in het aquarium. De buikvinnen van deze soort zijn omgevormd tot lange spriet en worden als tastorganen gebruikt. Je kan meerdere mannelijke en vrouwelijke dieren samenhouden, mits het aquarium ruim genoeg is en het voldoende verstoppaatsen heeft. De mannelijke dieren hebben een puntiger rugvin dan de vrouwelijke soortgenoten. Hou ze niet met vinnenbijtende barbelen, maar met andere vredelievende vissoorten kan het wel. Deze soort is geschikt voor beginners en aanvaardt ook droogvoer. Er zijn verschillende kweekvormen van verkrijgbaar, zoals de goudkleurige variant en de cosby-variant die een gemarmerde tekening heeft.

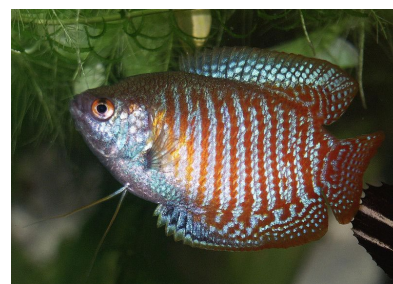
2.2.2 *Trichogaster chuna* (syn. *Trichopodus chuna*, *Trichopodus sota*, *Colisa sota*, *Colisa chuna*; honinggoerami)

Deze soort wordt tot 4,5 cm lang en kan in een aquarium van minstens 50 cm gehouden worden bij een temperatuur van 22 tot 28 °C. De vis zwemt in de middelste en bovenste waterlagen. Een licht zure tot neutrale pH-waarde en zacht tot hard water zijn gewenst. Zorg voor veel beplanting en drijfplanten in het aquarium. De buikvinnen van deze soort zijn omgevormd tot lange sprieten en worden als tastorganen gebruikt. Je kan meerdere mannelijke en vrouwelijke dieren houden mits het aquarium ruim genoeg is en voldoende verstoppplaatsen heeft. De mannelijke dieren zijn fel gekleurd, de vrouwelijke bruingrijs. Hou ze enkel met andere vredelievende, kleine vissoorten, want ze zijn snel gestrest. Deze soort is geschikt voor beginners en aanvaardt ook droogde goud-variant beschikbaar.

2.2.3 *Trichogaster lalius* (syn. *Colisa lalius*, *Colisa lalia*; dwerggoerami)

Deze soort wordt tot 6 cm lang en kan in een aquarium van minstens 60 cm gehouden worden bij een temperatuur van 24 tot 28 °C. De vis zwemt in de middelste en bovenste waterlagen. Een licht zure tot neutrale pH-waarde en zacht tot hard water zijn gewenst. Zorg voor veel beplanting en drijfplanten in het aquarium. De buikvinnen van deze soort zijn omgevormd tot lange sprieten en worden als tastorganen gebruikt. Je kan meerdere mannelijke en vrouwelijke dieren houden op voorwaarde dat het aquarium minstens 80 cm lang is en voldoende verstoppplaatsen heeft, zo niet hou je best alleen een koppel. De mannelijke dieren zijn fel gekleurd, de vrouwelijke zilverachtig. Hou ze enkel met andere vredelievende, kleine vissoorten, want ze zijn snel gestrest. Deze soort is geschikt voor beginners en aanvaardt ook droogvoer. Ze zijn helaas zeer gevoelig aan soortspecifieke virale infecties.

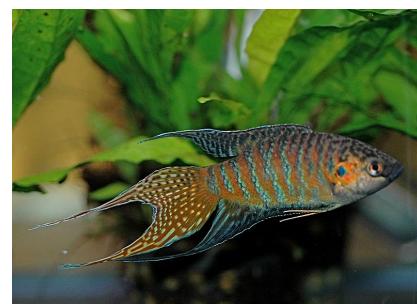
2.2.4 *Helostoma temminckii* (zoenvis)

Deze soort wordt tot 30 cm lang en kan in een aquarium van minstens 150 cm gehouden worden bij een temperatuur van 23 tot 27 °C. De vis zwemt in de middelste en bovenste waterlagen. Een licht zure tot neutrale pH-waarde en zacht tot hard water zijn gewenst. Zorg voor veel grootbladige beplanting en drijfplanten. Je kan meerdere mannelijke en vrouwelijke dieren samenhouden. De vissen zijn zilverachtig-rose van kleur en het geslachtsonderscheid is lastig. Deze soort dankt zijn Nederlandse naam aan het zoengedrag dat de mannen onderling vertonen en dat waarschijnlijk een geritualiseerd gevecht is. Ze eten groenvoer en algen en aanvaardden ook droogvoer.

2.2.5 *Macropodus opercularis* (paradijsvis)

Deze soort wordt tot 10 cm lang en kan in een aquarium van minstens 80 cm gehouden worden bij een temperatuur van 16 tot 26 °C. Deze vis zwemt in de middelste waterlagen. De soort doet het goed bij verschillende waterwaarden. Zorg voor veel beplanting en drijfplanten in de bak. De vissen kunnen agressief zijn tegenover soortgenoten en soms ook tegenover andere vissen. Zet nooit twee mannelijke dieren samen. De mannelijke dieren hebben langere vinnen en zijn kleurrijker dan de vrouwelijke. Hou ze enkel met andere soorten die tegen een stootje kunnen. Deze soort is geschikt voor beginners en aanvaardt ook droogvoer. Het is een van de eerste aquariumvissen die gehouden werden en er zijn m

2.2.6 *Betta splendens* (Siamese kempvis)

Deze soort wordt tot 6 cm lang, kweekvormen met lange vinnen zijn wat groter. Ze kunnen in een aquarium van minstens 50 cm gehouden worden bij een temperatuur van 23 tot 27 °C. De kempvis zwemt in de middelste en bovenste waterlagen. Een licht zure tot neutrale pH-waarde en zacht tot hard water zijn gewenst. Zorg voor veel beplanting en drijfplanten in het aquarium. Zet nooit twee mannelijke dieren bij elkaar, want ze kunnen vechten tot de dood. Ze kunnen meestal wel prima met andere rustige soorten samenleven, maar hou de langvinnige kweekvormen niet met vinnenbijtende barbelen. De mannelijke dieren hebben een puntiger rugvin en bredere borstvinnen dan de vrouwelijke. Bij langvinnige kweekvormen hebben enkel de mannelijke vissen de lange vinnen. Deze soort is geschikt voor beginners en aanvaardt ook droogvoer. Er zijn verschillende kweekvormen van verkrijgbaar, waarvan de langvinnige varianten het bekendst zijn en zelfs de oorspronkelijke kortvinnige variant verdrongen hebben in populariteit bij aquariumhouders. Pas goed op bij de aankoop: bij de zogenaamde vrouwelijke dieren zitten toch geregeld kortvinnige mannelijke dieren. Je herkent deze aan de puntige rugvin en bredere, langere borstvinnen.

Kortvinnige *Betta splendens* man (boven) en vrouw (onder).

3 HUISVESTING EN VERZORGING

3.1 HUISVESTING

De meeste soorten labyrintvissen hebben een [donker](#), dicht beplant [zoetwateraquarium](#) met drijfplanten nodig. Zorg voor zo weinig mogelijk stroming, zeker bij de soorten die schuimnesten aan het wateroppervlak bouwen. Veel soorten doen het prima in een gezelschapsaquarium. Hou labyrintvissen niet in te diepe aquaria en zorg ervoor dat ze altijd aan het wateroppervlak lucht kunnen happen, zodat ze voldoende zuurstof kunnen opnemen via hun labyrint.

3.1.1 Gezelschap

Gevoelige soorten met speciale eisen moeten in een apart aquarium worden gehouden. De meeste soorten kunnen echter prima samen gehouden worden met meervallen, kleine scholenvissen en andere vredelievende vissen. Wees voorzichtig met vissen die graag aan vinnen knabbelen, zoals Sumatran-barbelen en andere barbelen. Zij kunnen schade toebrengen aan de lange vinnen en voelsprietachtige borstvinnen van de labyrintvissen. Hou ze liever ook niet samen met cichliden, want ze kunnen dan vechten om een territorium. Meer info over vissen kiezen vind je [hier](#).

Afhankelijk van de soort moeten labyrintvissen in koppels of groepen gehouden worden. In de voortplantingstijd verdedigen de meeste mannelijke dieren hun territorium tegen soortgenoten en andere vissen. Zet sowieso nooit mannelijke Siamese kempvissen (*Betta splendens*) bij elkaar, want zij vechten tot de dood. Let goed op: in de handel worden ook wel eens kortvinnige mannelijke dieren als vrouwelijke verkocht.

3.1.2 Water

De meeste soorten geven de voorkeur aan zacht tot matig hard en licht zuur (pH 6,5) water. Enkele soorten komen van nature in zeer zuur en zacht water voor, zoals de chocoladegoerami. Het is daarom belangrijk om te weten wat de ideale waterwaarden zijn voor de soort die je wil houden. Controleer het leidingwater en corrigeer eventueel de [waterwaarden](#).

Schommelingen in de waterwaarden bezorgen de vissen veel stress. Vermijd het zoveel mogelijk. Voeg daarom de waterverbeteraar eerst toe in een emmer en laat die één dag staan. De chemische reactie vindt dan plaats in de emmer. Daarna voeg je tijdens de waterverversing gelijkmatig het water met de verbeterde samenstelling toe.

Voor de meeste soorten maakt de [bodembedekking](#) weinig uit. Kies voor een flinke laag zand en gemengd grind van ten minste 7 tot 10 cm voor een goede basis voor de aquariumplanten. Een donkere kleur grind of zand laat de kleuren van de vissen beter tot hun recht komen en geeft de vissen rust.

Veel soorten komen uit warme streken, en daarom heb je een [verwarmingselement](#) nodig. Iedere soort heeft zijn eigen ideale temperatuur. Gemiddeld ligt deze tussen 22 tot 28 °C. Voorzie een thermometer in het aquarium om de watertemperatuur te controleren. Zet de verwarming uit tijdens werkzaamheden in het aquarium om te vermijden dat ze kapot gaat of verbrandt.

De meeste soorten labryntvissen houden niet van stroming in het water. Toch moet je het water [filteren](#) om de kwaliteit optimaal te houden. Richt de filteruitstroom zo dat de stroming in het aquarium minimaal is. De grootte van de filter hangt af van het aantal vissen en planten in je aquarium. Vraag hiervoor advies in de aquariumspeciaalzaak of aan ervaren aquaristen.

3.2 VOEDING

Variatie in de voeding is belangrijk voor een goede gezondheid. Wissel daarom het droogvoer 1 of 2 keer per week af met levend en diepvriesvoer. Geef verschillende keren per dag een kleine hoeveelheid. Voer slechts zoveel als de vissen in enkele minuten opeten. Resten voer vervuilen het water sterk en te veel voer maakt de vissen te vet. Sterke vissen in goede conditie mogen gerust eens een voermoment overslaan, of een dagje vasten.

- Controleer de temperatuur en filterwerking
- Voer de vissen enkel keren per dag een kleine portie
- Bekijk of de dieren hun normale gedrag vertonen

pagina 7 van 12

Minstens één keer per week

- Controleer de waterwaarden
- Hevel ongeveer 1/5de van het water af. Voer hierbij de plantenresten en vuil af. Voeg hierna nieuw water toe op dezelfde temperatuur als het aquariumwater
- Vervang de vuile filterwatten

Maandelijks of indien nodig

- Spoel het filtermateriaal uit. Doe dit tijdens een waterverversing met oud aquariumwater van dezelfde temperatuur. Zo blijven de goede bacteriën in het filtermateriaal aanwezig
- Na 6 tot 12 maanden gaan de lampen minder licht geven of gaan ze kapot en moet je ze vervangen

4 GEDRAG EN OMGANG MET HET DIER

Labyrintvissen waren één van de eerste vissoorten die in aquaria gehouden werden. Ze hebben vaak schitterende kleuren en een fascinerend baltsgedrag, waarbij de mannelijke dieren met opengesperde vinnen pronken tegenover de vrouwelijke soortgenoten. Ook het voortplantingsgedrag is boeiend, met soorten die schuimnesten bouwen en soorten die de eieren in hun bek uitbroeden.

Over het algemeen zijn labyrintvissen vreedzame vissen die goed met andere vreedzame soorten samengaan. Mannelijke vissen kunnen onderling wel behoorlijk agressief zijn, zeker bij de kempvissen. Om spectaculaire foto's te maken, houdt men mannelijke exemplaren van *Betta splendens* wel eens een spiegel voor, zodat ze naar hun spiegelbeeld gaan dreigen en de vinnen mooi openzetten. Beperk dit, want het kan tot stress en frustratie leiden.

Gebruik een vangklok of een net om de vissen te vangen. Zet eerst een bak of transportzak klaar en vul die half met water uit het aquarium. Vang de vissen rustig en breng ze onmiddellijk over in de bak of zak. Hou de tijd uit het water zo kort mogelijk om de stress te beperken. Sluit de bak of zak en zorg dat deze half gevuld is met water en half met lucht. Pak het geheel in met isolatiemateriaal, zoals bubbelfolie, en eventueel krantenpapier. Zo blijft het water op temperatuur en in het donker blijven de vissen rustiger. [Transporteer](#) de vissen voorzichtig zodat ze niet te veel heen en weer klotsen.

5 GEZONDHEID

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Bij de meeste soorten hebben de mannelijke dieren grotere vinnen of zijn ze mooier gekleurd dan de vrouwelijke. Het geslachtsonderscheid is daardoor vrij eenvoudig.

Labyrintvissen planten zich voort via eieren. Er worden drie groepen onderscheiden: de schuimnestbouwers, de muilbroeders en de vrijleggers.

- **Foutieve pH-waarde**

Symptomen: de vissen schieten door de bak of zijn compleet apathisch.

Vervang onmiddellijk 1/3de van het water met water van dezelfde temperatuur. Herhaal dit na enkele uren. Zoek de oorzaak van de pH-verandering.

Naast afwijkende waterwaarden kunnen tal van kiemen en parasieten ziektes veroorzaken. Raadpleeg een gespecialiseerde vissendierenarts. Let op bij het gebruik van medicatie: verwijder vooraf steeds eerst alle actieve kool uit de filter om te voorkomen dat deze de medicatie uit het water haalt. Na een medicijnenkuur ververs je een deel van het water en filter je het over de actieve kool om de laatste resten medicatie te verwijderen. Hou er rekening mee dat sommige medicijnen dodelijk zijn voor garnalen of kreeften.

Bij ziektes raadpleeg je best een dierenarts of vraag je raad aan een aquariumspecialist. De meest voorkomende aandoeningen zijn:

- **Vinrot**

Symptomen: de randen van de vinnen vervallen, ze hebben vaak witte randen. De vinnen worden steeds korter. Controleer of er geen andere vissen aan de vinnen bijten.

Vaak is dit een gevolg van een te lage watertemperatuur. Verhoog de temperatuur en behandel met geschikte medicijnen volgens het advies van je dierenarts.

- **Witte stip**

Symptomen: de vis heeft letterlijk witte stippen op de schubben en vinnen. Vaak zijn ze lusteloos en eten weinig.

Vaak zijn slechte leefomstandigheden de oorzaak van een uitbraak. Verbeter de waterkwaliteit en behandel met geschikte medicatie volgens het advies van je dierenarts.

- **Peperstip of fluweelziekte (*Piscinoodinium*)**

Symptomen: fijne korrels op de huid, huidtroebeling, samenknijpen van de vinnen, schuren op de bodem, moeilijke ademhaling.

De ziekte wordt veroorzaakt door een parasiet die zich aan de huid hecht en daar cystes vormt die na enkele dagen afvallen. Er doen zich hierbij vaak secundaire bacteriële infecties voor. De ziekte kan behandeld worden door toevoeging van zout en kopersulfaat aan het water. Volg steeds het advies van je dierenarts.

- **Parasitaire huidinfecties (*Ichtyobodo/Costia*)**

Symptomen: huidvertroebeling, lusteloosheid, knijpen met de vinnen, donkere kleur, moeilijke ademhaling

Deze aandoening wordt veroorzaakt door een zeer kleine, boonvormige parasiet die zich op de huid en kieuwen vasthecht. Hij veroorzaakt veel schade, waardoor secundaire bacteriële infecties optreden. Behandelen kan met zout en kopersulfaat. Volg steeds het advies van je dierenarts.

- **Vistuberculose, Vis-tbc, VisMycobacterium of VisMB**

Symptomen: wonden die niet genezen, een opgeblazen vis, afstaande schubben, builen over het hele lichaam, regelmatig sterven van een vis terwijl de omstandigheden goed zijn.

Laat de diagnose stellen door een dierenarts. Vistuberculose kan niet afdoend behandeld worden. Het beste is de vis [op een snelle manier uit zijn lijden te verlossen](#). Vis-tbc kan een chronisch probleem vormen eens het in je aquarium zit. Het is bijna niet weg te krijgen zonder het aquarium volledig leeg te halen en opnieuw te beginnen. Vaak is de beste oplossing om de omstandigheden optimaal te houden, zodat de overblijvende vissen voldoende weerstand hebben. Ze kunnen dan nog lange tijd gezond blijven.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Labyrintvissen zijn er in tal van verschillende soorten. Voor ieder aquarium is er wel een geschikte soort beschikbaar. De populaire soorten kunnen goed in een gezelschapsaquarium gehouden worden. Voor de kweek en voor specialere soorten is een speciaal aquarium aangeraden. Voordat je de vissen koopt, zijn er een aantal punten om over na te denken:

- Heb je een geschikt aquarium voor de soort die je wil houden?
- Zijn eventuele [medebewoners](#) in het aquarium compatibel met deze soort?
- Weet je hoe je de geslachten kan herkennen, zodat je kan voorkomen dat agressieve mannelijke dieren bij elkaar komen te zitten?
- Weet je hoe de soort zich voortplant?
- Kan er iemand de vissen verzorgen als je op [vakantie](#) bent?
- Kan je, afhankelijk van de soort, 3 tot 16 jaar voor de vissen zorgen?
- Weet je hoe je een aquarium moet [onderhouden](#)?
- Wil je 20 euro per maand [betalen](#) voor elektriciteit, water en visvoer?

Voor je vissen gaat kopen, moet het aquarium opgestart zijn. De [filter](#) heeft tijd nodig om goed te werken. [Start je aquarium](#) minstens enkele weken op **voordat** je vissen gaat kopen.

De populaire soorten labryntvissen zijn algemeen in dierenwinkels en aquariumspeciaalzaken te koop. Specialere soorten kan je bekomen via een aquariumclub of een vereniging van liefhebbers. Koop enkel vissen die er gezond uitzien, met gave vinnen, een heldere glans en blinkende ogen. Koop enkel vissen als je zeker weet hoe ze te verzorgen en of ze in je aquarium passen. Als je bij een handelszaak koopt, dan is de consumentenwetgeving van toepassing en heb je een wettelijke garantie op de gezondheid van de dieren.

Wees kritisch en durf vragen te stellen. Als koper ben je verantwoordelijk voor een goede keuze. Koop geen zwakke of zieke dieren, want zo hou je foutieve handel in stand. Let goed op of de dieren geen verwondingen of vervormingen hebben. Als je verwaarloosde dieren opmerkt, dan kan je dit melden bij de Dienst Dierenwelzijn via het [Meldpunt verwaarloosde of mishandelde dieren](#).

Als je vissen gaat kopen vraag dan na of de vissen nakweek- of wildvangdieren zijn. Van wildvangvissen is het vaak lastig om te achterhalen of de wilde populatie gezond is en of het uitvangen en transporteren duurzaam is verlopen. Wildvangsoorten stellen hogere eisen aan de waterkwaliteit en natuurlijke inrichting van het aquarium, bovendien kunnen ze zeer gestresseerd zijn. Voor een beginnend aquariumhouder zijn nakweekdieren de beste optie. [Lees alles over de aankoop, het transport en de introductie van nieuwe vissen in het aquarium.](#)

7 KOSTEN

Labyrintvissen kosten tussen 2 en 65 euro per dier, afhankelijk van de soort en de aftekening. De populaire soorten heb je al voor enkele euro's.

De maandelijkse kosten bedragen ongeveer 20 euro, inclusief het voer, de hogere water- en elektriciteitsrekening. Als je gaat kweken met de vissen, dan kan dit bedrag oplopen.

De aankoop van het aquarium en toebehoren is een eenmalige investering. [Meer informatie over de kostprijs van een zoetwateraquarium.](#)

[illegible]

Richtprijzen voor de aankoop van een zoetwateraquarium met toebehoren (filter, lampen, ...):

Lengte van het aquarium	Kostprijs
40 cm	Vanaf 50 euro
60 cm	Vanaf 65 euro
80 cm	Vanaf 120 euro
100 cm	Vanaf 220 euro
120 cm	Vanaf 290 euro
150 cm	Vanaf 500 euro

////////////////////////////////////

Postadres

Koning Albert II-laan 15 bus 548
1210 Brussel
vlaanderen.be/dierenwelzijn